

SİYASET, EKONOMİ ve YÖNETİM ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

RESEARCH JOURNAL OF
POLITICS, ECONOMICS AND MANAGEMENT

October 2017, Vol:5, Issue:5

Ekim 2017, Cilt:5, Sayı:5

P-ISSN: 2147-6071

E-ISSN: 2147-7035

Journal homepage: www.siyasetekonomiyonetim.org

Yeni Küresel Yönetişimde Esnek Diplomasinin Rolü: G20 Örneği *The Role of Flexible Diplomacy in New Global Governance: G20 Case*

Yrd. Doç. Dr. Arzu AL

Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Uluslararası Politik Ekonomi ABD Başkanı,
E-Posta: arzu.al@marmara.edu.tr

Büşra KILIÇ

Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Uluslararası Politik Ekonomi Doktora Öğrencisi, E-Posta: kilic_busra@windowslive.com

DOI: <https://doi.org/10.25272/j.2147-7035.2017.5.5.02>

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Geliş 05 Aralık 2017
Düzeltilme Geliş 14 Aralık 2017
Kabul 15 Aralık 2017

Anahtar Kelimeler:

G20, Zirve Diplomasisi, BRICS.

© 2017 PESA Tüm hakları saklıdır

ÖZET

Küresel finans krizi sonrası dönemde, küresel ekonomik yönetişimin en güçlü ayağı olarak G20 ön plana çıkmıştır. 2008 Zirvesi ile birlikte liderler kulübüne dönüşen G20, esnek yapısı ve eşitlikçi tartışma ortamı sayesinde küresel yönetişimde yeni güç merkezlerinin ön plana çıkmasını sağlamıştır. Yükselen güçler ve yeni yükselen orta ölçekli güçler olarak adlandırılan ittifaklaşmalar, G20 forumunda "zengin kuzey- fakir güney" ayrımından çok daha kapsamlı bir ekonomik analizin gelişmesine vesile olmuştur. Bu çalışmada, G20 içerisindeki BRICS (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin, Güney Afrika) ve MIKTA (Meksika, Endonezya, Güney Kore, Türkiye, Avustralya) gruplarının küresel yönetişimdeki rolleri incelenecektir. Çalışma, küresel yönetişimde değişmesi gereken mekanizmalara karşı revizyonist ve reformist talepleri ortaya koyacaktır. Yükselen ekonomilerin artan güçleri oranında yönetime dâhil olma talepleri ve bu kapsamda elde ettikleri fırsatlar ve çelişkilerin incelenmesi, literatüre "yeni düzen" tartışması bağlamında katkı sağlayacaktır.

ARTICLE INFO

Article History:

Received 05 December 2017
Received in revised form 14 December 2017
Accepted 15 December 2017

Keywords:

G20, Summit Diplomacy, BRICS, MIKTA, Global Governance

© 2017 PESA All rights reserved

ABSTRACT

After the global financial crisis, the G20 as the strongest instrument of global economic governance came to the forefront. With the 2008 Summit, the G20 transformed into a leader's club, enabling new power centers to be at the forefront of global governance, thanks to its flexible structure and equitable discussion environment. Rising powers and newly emerging middle powers forces have led to the development of a much more comprehensive economic analysis in the G20 forum, "rich north-poor south". This study will examine the global governance roles of the BRICS (Brazil, Russia, India, China, South Africa) and MIKTA (Mexico, Indonesia, South Korea, Turkey, Australia) groups within the G20. The study will present revisionist and reformist claims against the mechanisms that must change in global governance. The examination of the demands for inclusion in governance and the opportunities and contradictions they have gained in the context of the increasing powers of emerging economies will contribute in the context of the literature "new order" debate.

GİRİŞ

“Küreselleşme karşıtı bir savunu, yer çekimi kanununa karşı bir olayı savunmak gibidir. Küresel piyasanın, küresel toplumsal ihtiyaçları yansıtacak şekilde geniş paylaşılan değerleri ve uygulamaları içermesini sağlamalıyız. Böylece tüm dünya halkı, küreselleşmenin yararlarını paylaşır.”

Kofi Annan

Küreselleşmenin geri dönülmez noktasında olduğumuz 21. yüzyılda, bir bölgede olan olayın kelebek etkisi ile tüm dünyaya yayılması kaçınılmaz bir gerçekliktir. Küreselleşmenin varlığını kabul etmekle birlikte, küresel sorunlara karşı ortak çözüm üretme ihtiyacı da hasıl olmaktadır. Bu noktada küresel yönetim kavramı karşımıza çıkmaktadır. Küresel yönetimin mantığı, devletlerin yetki devri ile teknokratlar düzeyinde görüşmelerini sağlamak ve koordinasyon oluşturmaktır (Rodrik, 2012; 23). Karar alma süreçlerini kolaylaştıran kurumlar küresel yönetimde büyük resmin bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. Uluslararası örgütlere etki edebilen aktivistlerin eylemleri de ulus ötesi yankılar yaratabilir (Rosenau, 1995; 13) (Al, 2016;448) . Önemli olan uluslararası kurumların yönetişime dair talepleri dikkate alması, gelişen ihtiyaçlar doğrultusunda bir norm üretmesi ve devletlerin gönüllü o; larak bu normlara riayet etmesidir.

Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) regülasyon eksikliğine bağlı olarak oluşan yarattığı finansal krizin yarattığı şok dalgaları, dünya ekonomisinde Büyük Buhran’dan daha yıkıcı sonuçların beklenmesine neden olmuştur. Küresel Kuzey’in enformel yönetim mekanizması olan G7’nin de çözüm üretmekte yetersiz kalması (Ünay, 2014; 139), daha kapsayıcı bir grubu ön plana çıkarmıştır. Buna bağlı olarak da krizin olumsuz etkilerini bertaraf etmede, dünyanın en büyük ekonomilerini oluşturan 20’ler grubuna (G20) büyük bir sorumluluk yüklenmiştir. Böylece “zengin kuzey- fakir güney” ayrımından çok daha kapsamlı bir ekonomik dönüşüm amacı ve analiziyle birlikte dünya ekonomisine etki eden yükselen (emerging) ve orta ölçekte/yeni yükselen (newly emerging) güçler de büyük güçlerin yanında seslerini duyurma fırsatı yakalamışlardır.

Dünyanın en büyük ekonomileri olan G7 ve yükselen güçler olarak adlandırılan BRICS (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika) gruplaşmasının oluşturduğu G20 forumu; G12 (G7+BRICS) ve diğerleri şeklinde bölünmüş durumdadır. 2013 yılında MIKTA (Meksika, Endonezya, Güney Kore, Türkiye ve Avustralya) yeni bir enformel girişim olarak varlıklarını ilan etmesi ile G20 içerisinde ihmal edilen orta ölçekli güçler (*missing middle*) de grup içinde gruplaşmaya (*sub-grouping*) dahil olmuştur (Çolakoğlu, 2016; 271). G20’nin diğer yönetim mekanizmalarından ayıran etken; çok taraflılığa ve iş birliklerine istekliliği sağlamasıdır. Formel bir sekreteryası bulunmayan, kurucu anlaşmaya dayanmayan ve bağlayıcı kararlar almayan G20’nin Birleşmiş Milletler (BM) gibi katı bürokratik bir işleyişe sahip olmaması (Mehmetçik, 2016; 41), devletlerin uluslararası politikada normatif değerlerini arttırmak için hareket etmelerini kolaylaştırmaktadır. G20’de bir gündem inşa etmek, gündemin tartışılmasını sağlamak ve takipçisi olmak, formel bir örgütte etki sahibi olmaktan çok daha kolaydır. Bu nedenle günümüzde küresel yönetimde enformel yönetimin önemi giderek artmaktadır. Enformel bir forum olan G20; süreklilik sağlayan ve ekonomik düzende dengeleri gözeten bir küresel yönetim mekanizması niteliği göstermektedir. Deneyimlerin paylaşıldığı ve küresel konudaki görüşlerin tartışıldığı G20, ortaya çıktığı andan itibaren “daha iyi” bir küresel yönetişime katkı sağlamaktadır (G20 Information Centre, 2007; 5-6).

Andrew Cooper’a (2015) göre G20 üyeleri sayıları ve çeşitlilikleriyle çok kutuplu ekonomik düzenin merkezini oluşturmaktadırlar (Cooper, 2015; 33). G20’yi oluşturan on dokuz ülke ¹ ve Avrupa Birliği, dünya nüfusunun üçte ikisine tekabül etmektedir (G20 Information Centre, 2007; 8). Dünya genelinde ticaretin %80’i G20 üyeleri tarafından yürütülmektedir ve dünya ekonomisinin yaklaşık %90’ını G20 oluşturmaktadır (TCMB, 2015; 4). Bu kadar büyük bir koalisyonun ve ekonomik gücün, dünya

¹ Arjantin, Avustralya, Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Brezilya, Kanada, Çin Halk Cumhuriyeti, Fransa, Almanya, Hindistan, Endonezya, İtalya, Japonya, Kore Cumhuriyeti (Güney Kore), Meksika, Rusya Federasyonu, Suudi Arabistan, Güney Afrika, Türkiye.

meselelerinde söz sahibi olması kaçınılmazdır. Üye sayısının az olması ile elde ettiği avantaj; G20'yi hızlı ve etkili bir siyasi aktör olarak karşımıza çıkarmaktadır.

1. Zirve Diplomasisi ve Küresel Yönetişim

Tablo 1: G20'nin Kısa Tarihi ²

1973- 1976	1976- 1998	1999- 2008	2008- Günümüz
1973 yılında doların devalüasyonu ile birlikte ABD; Birleşik Krallık, Fransa, Almanya ve Japonya finans bakanlarını enformel bir görüşmeye davet etti. Kasım 1975'te İtalya da dahil oldu ve 1976'da Kanada'nın katılımı ile G7 tamamlandı.	G-7 toplantıları devam ederken 1994 yılında Rusya ilk kez Napoli görüşmesinde tartışmalara katıldı. 1998 Birmingham zirvesi ile Rusya'nın da dahil olduğu G8 resmen oluştu.	Kanada finans bakanının girişimi ile G20 oluşturuldu ve 1999 Köln Zirvesi ile resmen ilan edildi. 2008'e kadar düzenli olarak bakanlar düzeyinde toplantılar devam etti.	Küresel ekonomik krizden sonra, Kasım 2008 Washington Zirvesi'nde ilk kez devlet ve hükümet başkanları düzeyinde zirve yapıldı ve bu gelenek hala devam etmektedir.

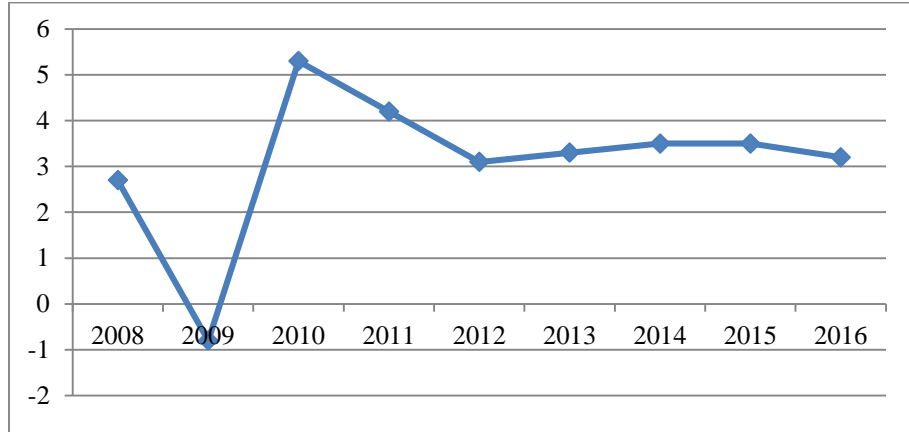
Kaynak: Kılıç, B. (2017). "G-20 Orta Ölçekli Güçte Ülkeler (MIKTA) ile Türkiye'nin Kalkınma Bağlamında Karşılaştırmalı Analizi". *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tablo 1' de G20'nin kuruluş serüvenine kronolojik olarak yer verilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere, G20'nin tarihi dünyayı etkileyen önemli krizlerin tarihi ile şekillenmiştir. Krizlere karşı çok taraflı çözümlerin belirlenmeye çalışılması, tek kutupluluğun dünya siyasetine cevap veremediğinin göstergesidir. 1997-1998 döneminde yükselen pazarlarda oluşan kriz sonucu G7/G8'in klasik coğrafi bölgesinin sorunlara cevap veremediğinin anlaşılması ile daha geniş bir gruplaşmanın temsiliyet gücünü arttıracığı varsayılmış ve G20 toplantıları 1999'dan itibaren başlamıştır (Kirchner, 2016; 487).

Üzerinden on yıl geçen küresel finans krizi, hem G20'nin kendisi için hem de yeni küresel yönetim çağı için bir milat olarak kabul edilebilir. G20'nin yapısına köklü bir değişim getiren 2008 Washington Zirvesi ile birlikte, küresel yönetişimin önemli fonksiyonları G20 tarafından meydana getirilmeye başlanmıştır. Larionova'ya göre (2011) bu fonksiyonlar; müzakere, yön tayini ve karar almadır (Larionova, 2012; 2). G20 liderler seviyesinde toplanması ile bahsi geçen fonksiyonları yerine getirmeye başlamıştır. 1999'dan beri finans bakanları ve merkez bankası başkanlarının geliştirdiği diyalog ortamı, yeni zirve diplomasisi ile birlikte boyut değiştirmiş ve küresel yönetim gündeminin belirlendiği bir forum yaratılmıştır. Yeni zirveler sürecinde, G20 daha önce olmadığı kadar üye ülkelerinin iç siyasetlerinde etkili olmaya başlamıştır (Tok, 2013; 23). Bretton Woods kurumları ile iş birliği artırılmış ve üye ülkelerin sorunlarını çözmenin yanı sıra dünyanın diğer bölgelerine yapılacak yardımlar da G20'de tartışılmaya başlanmıştır. IMF, Dünya Bankası ve diğer çok taraflı kalkınma bankalarına, üye ülkelerin GSYH'lerinin yüzde 1.8' i kadar fon ayrılması (Cooper, 2010; 741) küresel yardımların yapılmasına ivme kazandırmıştır. Böylece G20 kendisini küresel ekonominin yanı sıra küresel yardımlar konusunda da "oyun kurucu" konumuna getirmiştir.

G20'nin kendi içerisinde sağladığı dengeyi incelediğimizde, özellikle kriz sonrası dönemde büyüme hızını koruduğu görülmektedir.

² G20'nin oluşması G7 ve G8'in sonu olmamıştır, zirveleri ayrı olarak hala devam etmektedir. Ayrıntılı bilgi için: <http://www.g8.utoronto.ca/>

Grafik 1: G20 Ülkelerinin GSYH Büyüme Oranları (%)

Kaynak: OECD Çeyrek Dönemlik Ulusal Hesapları (G20- Çeyrek Dönemlik GSYH Büyüme Oranları <http://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=33940#> - 04.11.2017).

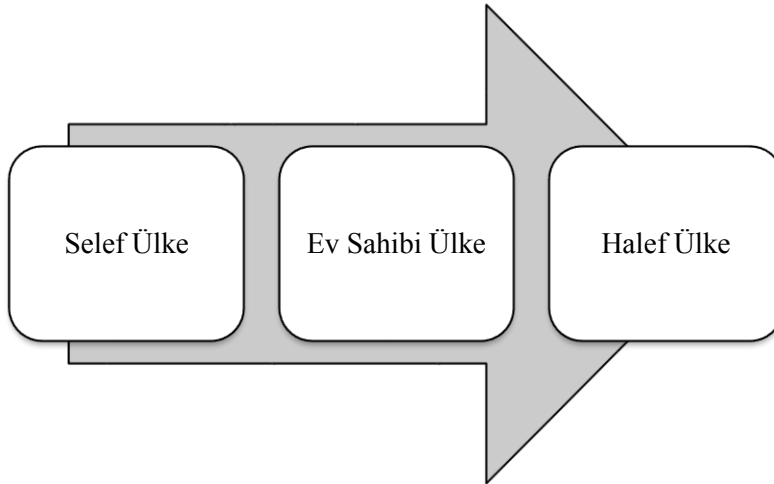
Grafik 1’de G20 ülkelerinin finansal kriz sonrası dönemde GSYH büyüme oranları gösterilmiştir. Grafikte kullanılan hesaplama yöntemi “Harcama Oranları” yaklaşımıdır. Harcama yöntemine göre hesaplanan GSYH büyüme oranında sadece üretici ve tüketicinin alım- satımı değil, devletin ihracatı ve ithalatı da göz önüne alınmaktadır (Dinler, 2011; 342). Yatırımlar ve ticaret hakkında verilerin kullanılması ile dünyadaki diğer ülkelerle karşılaştırma yapılabilir ve ekonominin durağanlığı/ işlerliği hakkında fikir sahibi olunabilir. Grafikte görüldüğü üzere G20 ülkelerinin büyüme oranları da kriz sonrası dönemdeki keskin düşüşten sonra normal seyrine geri hızla geri dönebilmiştir. 2012’den itibaren %3’ün altında düşüş yaşanmamıştır. Veriler ışığında, G20’nin kriz dönemini başarıyla atlattığı ve büyüme konusunda devamlılık sağladığı yargısına ulaşmak yanlış olmayacaktır.

Finansal istikrarının yanı sıra yapısal sorunlara ve küresel yönetişime sağladığı katkılarla dikkat çeken G20, çalışma mekanizmasını çeşitlendirerek kapsayıcı bir koalisyon yaratmıştır. Liderler Zirvesi döneminden itibaren G-20’nin çalışma mekanizması iki bölüme ayrılmıştır. Ülkelerin finanstan sorumlu bakanları, müsteşarları, merkez bankası başkan ve yardımcılarının oluşturduğu “*Finans Eksenini*” G20’nin klasik dönemini hatırlatmaktadır. Şerpa³ Eksenini’nde ise G20’nin ekonomik ve finansal meselelerin yanı sıra, enerji, istihdam, mülteciler sorunu, genç işsizlik gibi yapısal sorunlar da konuşulmaktadır. Ayrıca sivil toplum kuruluşları ve uzmanların katkı sağlayabildiği çalışma grupları da G20 gündeminde söz sahibi olabilmektedir. Spesifik alanların uzmanlarca çalışılmasına olanak sağlayan Şerpa Eksenini, ev sahibi ülkelerin girişimci rollerini gösterebildiği ve fark yaratabildiği boyut olarak karşımıza çıkmaktadır. Özel sektör temsilcilerinden oluşan *Business 20* (B20), işçi sendikalarının katılım sağladığı *Labor 20* (L20), düşünce kuruluşlarının temsil edildiği *Think Tank 20* (T20) ve gençlik oluşumları *Youth 20* (Y20) gibi çalışma grupları resmi toplantılara katılım sağlamak ve fikri destek verebilmektedir (Turunç, 2015; 2). İlk kez Türkiye’nin dönem başkanlığı sırasında oluşturulmuş olan kadınlar grubu *Women 20* (W20), cinsiyet eşitliğinin ve kadınların ekonomik alanda güçlendirilmesini sağlamak adına önemli bir bildiri ortaya koymuştur (W20 Zirvesi Sonuç Bildirgesi, 16-17 Ekim 2015).

G20’nin çalışma gruplarının koordinasyonu için “Troyka” adı verilen bir sistem oluşturulmuştur. Bu sisteme göre üç ülke, gündem belirleyicilik için koordineli çalışmaktadır. G20’nin sekreteryasız yapısı troyka sistemi sayesinde devamlılık sağlamaktadır (Carin vd., 2010; 8). Özgün olarak oluşturduğumuz Şekil 1’de görüldüğü üzere Troyka sisteminde zirveye ev sahipliği yapacak olan ülke, kendinden önceki ve sonraki ev sahipleriyle birlikte çalışmaktadır. Troyka sisteminin faydaları, gündemlerde devamlılık sağlamak (Çelik-Wiltse, 2013; 14) ve ülkeler arası diyalogu arttırmaktır.

³ Şerpa kelimesi Himalayalar’ın eteğinde yaşayan ve tırmanıcılara yardım eden etnik gruptan esinlenilerek diplomasi literatürüne kazandırılmıştır. Diplomaside şerpa, ülkeleri önemli zirvelerde temsil eden ve zirve gündemini hazırlayan uzmanlar için kullanılan bir terimdir.

Şekil 1: G20 Troyka Sistemi

Kriz döneminde ortaya çıkan ve dünya ekonomisini şekillendirici etkisi ile Bretton Woods sistemine benzetilen G20, çalışma mekanizması ile farkını ortaya koymaktadır. Formel bir uluslararası örgüt olmayan G20, içerisinde hiyerarşi barındırmamaktadır. Tüm üyelerinin eşit olması ile ABD hegemonyası döneminin aksine çok kutuplu bir düzeni temsil etmektedir (Çelik-Wiltse, 2013;15). Bretton Woods'dan miras kalan kurumlar ile iş birliği yaparak kurumsal eksikliğini kapatması da kurumsallığın kağıt üzerindeki anlamından daha geniş bir kapsama sahip olduğunu açıkça göstermektedir.

G20 düzeninde hiyerarşisizlikten bahsedilse de grup içerisinde güç bağlamında farklı özelliklere sahip ülkeler bulunmaktadır. Uluslararası ilişkiler literatüründe, gücün materyal unsurları olan ekonomik büyüklük, askeri kapasite, jeopolitik konum gibi öğeler; devletleri büyük güçler ve diğerleri (*the rest*) olarak ayırmıştır. Bu basit ayrımın handikapı orta ölçekli güçlerin küçük güçlerle eşit tutulmasıdır (Manicom ve Reeves, 2014; 24). Aynı şekilde büyük güçlerin yerini alma potansiyeline sahip olan yükselen güçler de analizin dışında kalmaktadır. G20 içerisinde farklı güçte ülkeler gruplaşmalarıyla ön plana çıkararak, ihmal edilen “diğerler”ini analiz çerçevesine almaktadırlar

2. Grup İçinde Gruplaşma (*Sub- Grouping*)

G20'nin zirve diplomasisi döneminden en çok “yararlanan” ülkeler yükselen güçler ve yeni yükselen “orta ölçekli” güçlerdir. Yükselen güç olarak tanımlanan aktörler; GSYH büyümesi, demografik yapı, coğrafi konum gibi özellikleri ile dikkat çekmektedirler. ABD kökenli yatırım bankası Goldman Sachs'ın 2001 yılında “Geleceğin Onbiri”⁴ (*Next Eleven- N11*) olarak kavramsallaştırdığı ülkelerin gelecekte G7 ülkelerine rakip olabilecekleri düşünülmektedir (Goldman Sachs, 2007; 161). Bu ülkelerin daha da özelleştirilmiş şekillerine baktığımızda, sık sık akronimlerle gruplandırılmaya çalışıldığı görülmektedir. CIVETS (Kolombiya, Endonezya, Vietnam, Mısır, Türkiye ve Güney Afrika) veya MIST (Meksika, Endonezya, Güney Kore ve Türkiye) gibi kavramsallaştırmalar sonucunda G20 içerisinde iki farklı gruplanma ortaya çıkmıştır. Bu ülkelerin geleneksel orta ölçekli güçler (Avustralya ya da Kanada gibi) ya da Batı Avrupa ülkelerinden farklı olarak uluslararası sistemde dışlanan ve kendilerine yer edinme amacı güden ülkeler olduğu görülmektedir. Temsillerini G77 ya da Bağlantısızlar Hareketi aracılığı ile duyuran (Cooper ve Mo, 2013; 2) bu ülkeler, nihayetinde G20 düzeyinde bir gruplaşmaya da sebep olmuşlardır. Tanımlandıkları role uygun olarak ittifak kuran ülke gruplarından en tanınmış BRICS gruplaşması olmuştur. G20 içerisinde yükselen ekonomileri temsil eden BRICS, kendinden sonra gelen orta ölçekli güçler için de bir model oluşturmuştur.

Yükselen güç olmanın uluslararası politikada belirli kriterleri vardır. Yükselen güçler her şeyden önce bölgesel liderlik özelliği göstermektedirler. Bölgesel liderliklerini ön plana çıkartacak güçlü bir uluslararası kimlik inşa etme gereksinimi duyarlar ve uluslararası düzene - belirli düzeyde- etki etme

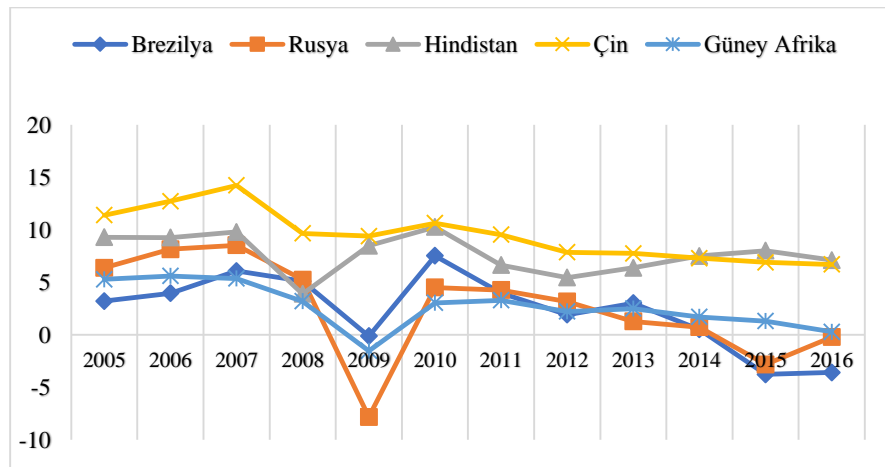
⁴ Bangladeş, Mısır, Endonezya, İran, Güney Kore, Meksika, Nijerya, Pakistan, Filipinler, Türkiye ve Vietnam.

kapasitesine sahiptirler. Ayrıca uluslararası düzende revizyonist değişimler talep ederler (Bruera, 2015; 228). BRICS ülkeleri bahsedilen kriterleri taşıma iddiasında bulunan, yükselen güçleri ve büyük güçleri barındıran bir “alaşım”dır (Baba ve Engin, 2015; 13). BRICS ülkelerini bir araya getiren özellikler kültürel ortaklık, coğrafi yakınlık ya da politik olarak homojenlik göstermeleri değildir. BRICS ülkeleri uluslararası politikada kural takip edici olmak yerine kural koyucu olmayı amaçlamaktadırlar (Duggan, 2015; 17). “Batı Dışı”, “Güney” dünyayı temsil eden ülkelerin toplumsal hafızalarında Batı merkezli sisteme meydan okuma tecrübesi yer etmiştir. Bu nedenle BRICS ülkeleri çok kutuplu bir küresel düzenin inşası için çalışmaktadırlar (Ünay ve Kayıkçı, 2013; 265). G20 bağlamında baktığımızda, BRICS ülkelerinin IMF’ye karşıt ve rakip bir kurum olarak 2014 yılında kendi kalkınma bankasını kurması ve Çin’in Asya Altyapı Yatırım Bankası’na katılması bu revizyonizme (Lipton, 2017; 44) örnek teşkil etmektedir. Ayrıca BRICS ülkeleri tıpkı G20 gibi liderler düzeyinde⁵ toplanmaktadırlar.

Orta ölçekli güçler; uluslararası düzenin kendine yarattığı fırsatları kullanmaktan memnun olan ve düzende köklü değişimler talep etmeyen, ancak düzende söz sahibi olmak isteyen güçlerdir. Adam Chapnick’in 1999 yılında yayımladığı “Orta Ölçekli Güç” (*The Middle Power*) makalesi bu güçleri tanımlamada yararlanılan en kapsamlı sınıflandırmayı ortaya koymuştur (Chapnick, 1999). Chapnick’e göre orta ölçekli güçler; fonksiyonel, hiyerarşik ve davranışsal modellerine göre ayrılmaktadır. Fonksiyonel model; orta ölçekli gücün ulusal çıkarlarına göre sorumluluk alabilme kapasitesini belirtmektedir. Orta ölçekli güçlerin fonksiyonel rolleri, büyük güçler ile küçük güçler arasında köprü vazifesi görmektir. Hiyerarşik model; orta ölçekli gücü büyük güçler ile küçük güçlerin ortasında konumlandırmaktadır (Chapnick, 1999; 73). Başka bir deyişle kapasite ve uluslararası ilişkilere etki bakımından büyük güçlerden zayıf fakat küçük güçlerden güçlüdürler. Davranışsal model ise Soğuk Savaş döneminin ikiye ayırdığı politika alışkanlıklarını irdelemektedir. Soğuk Savaş döneminde orta ölçekli güçler takipçi (*bandwagoning*) rolünü üstlenmiş olup; tarafını tuttuğu büyük güçlerin norm ve politikalarına uymuştur. Soğuk Savaş sonrası dönemde ise dengeleyici (*balancing*) ve liderliğe eğilimli rol üstlenmişlerdir (Engin ve Baba, 2015; 5-6).

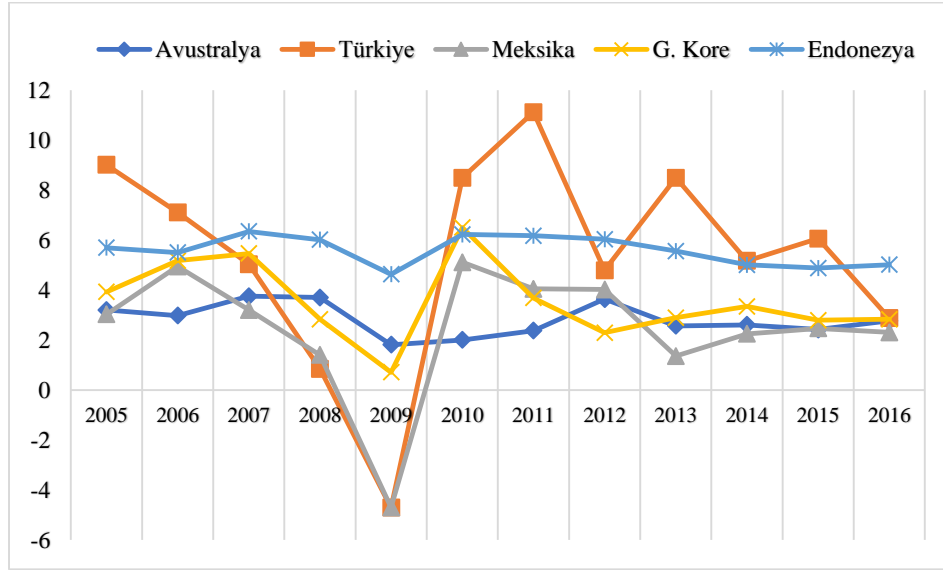
G20 içerisinde yer alan orta ölçekli güçler, 2013’te New York’ta BM Zirvesi’nde bir araya gelerek oluşumlarını ilan etmişlerdir. BRICS’in formasyonunu örnek alan beş ülke, bir araya geldikleri dönemde GSYH büyümesi olarak, 2006’da ilan edilen orijinal BRIC ülkelerinin hemen altında yer almaktadırlar, ancak politik olarak BRICS’ten daha avantajlıdırlar. MIKTA ülkeleri demokratik değerleri, açık pazar ekonomisine riayet etmeleri ve güçlerinin eşitliği bakımından daha homojen bir görünüm sergilemektedirler (Arda, 2015; 206). Hiçbir üyesinin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nde daimi üye olmaması, BRICS’in aksine MIKTA’yı daha “eşit” kılmaktadır. Buna bağlı olarak da MIKTA ülkeleri G20 içerisinde, zirvelerde gösterdikleri girişimci rollerle dikkat çekmektedirler.

Grafik 2: BRICS Ülkelerinin Yıllık GSYH Büyüme Oranları (2005-2016)

Kaynak: Dünya Bankası Ulusal Hesap Verileri (*World Bank National Accounts Data*).

⁵ Ayrıntılı bilgi için: <http://www.brics.utoronto.ca/>

Grafik 3: MIKTA Ülkelerinin Yıllık GSYH Büyüme Oranları (2005-2016)

Kaynak: Dünya Bankası Ulusal Hesap Verileri (*World Bank National Accounts Data*).

Grafik 2 ve Grafik 3'te BRICS ve MIKTA ülkelerinin on bir yıllık büyüme oranları gösterilmiştir. Seçilen zaman aralığı; kriz öncesi dönemi, küresel krizin etkilerini ve düzelleme dönemini gözlemlemeye fırsat sağlamaktadır.

Grafiklerde görüldüğü üzere MIKTA ülkeleri BRICS ülkeleri ile karşılaştırıldığında birbirine daha yakın bir büyüme oranı seyri izlemektedirler. BRICS ülkeleri içerisinde ise Çin ön plana çıkmaktadır. Düşüşe geçen Rusya ve Güney Afrika da dikkat çeken ülkelerdir. Ancak Rusya'nın BMGK üyeliği ve doğal kaynakları dikkate alındığında BRICS içinde öneminin azalması imkansızdır. MIKTA ülkeleri arasında olan Meksika ve Türkiye keskin iniş- çıkışları ile dikkat çekerken; Endonezya'nın istikrarlı bir şekilde büyüdüğü gözlemlenmektedir.

Davranışsal ve ekonomik anlamda karşılaştırdığımız BRICS ve MIKTA ülkeleri, G20 içerisinde yarattıkları güç ayrışması ile küresel yönetişimde G7 devrinin kapandığını göstermektedirler. Dünyanın en büyük ekonomilerinin küresel krizde itibarlarını kaybetmeleri, G7'nin küresel yönetişimdeki rolünü sorgulanır hale getirmiştir.

G7, BRICS ve MIKTA gruplaşmalarının G20 içerisinde çok sesli biçimde bir ahenk yaratmaları, küresel yönetişimin yeni çağının daha katılımcı olacağına işaret etmektedir. Öte yandan G20'nin geniş temsiliyet iddiasına rağmen, G20'ye dahil olmayan ülkeler fırsat sahibi olamamaktan yakınmaktadırlar. Nordik bölgede ya da Karayipler'de bulunan ülkeler adil bir biçimde temsil edilememektedirler. Bu noktada G8'in uygulamış olduğu Heiligendamm Süreci G20 tarafından örnek alınabilir ve G20 ile G20'ye dahil olmayan ülkeler arasında diyalog sağlanabilir (Carin vd., 2010; 12).

SONUÇ

Liberal dünya düzeninde iş birlikleri küresel yönetim çerçevesinde yürütülmektedir. Normların yeniden inşasını sağlayan küresel yönetim mekanizması; dünya gündemini ilgilendiren ekonomik, sosyal, çevresel sorunların tartışıldığı ve böylece küresel koalisyonun oluşturulduğu kurumlardır. Gerçekliğin tekrar kurgulanması olarak da okuyabileceğimiz bu kurumlar, devletlerin birer tüzel kişilik olarak boy gösterebildiği alanlardır. 2000'li yıllardan itibaren küresel yönetim mekanizmasının ekonomik ayağını G20 temsil etmektedir. Küreselleşme ile birlikte G20'den beklenenlerde ve G20'nin ortaya koymak zorunda olduğu tartışma çerçevelerinde geniş bir reforma gidilmiştir. G20'nin kuruluşuna sebebiyet veren "finansal kriz çözücülük" işlevi, yerini çok taraflılık esasına dayalı politikalara bırakmıştır. Bu çerçevede G20 yalnızca krizlerin değil; iklim değişikliği ve çevresel sorunlar, gelişmemiş ülkelere yapılması gereken yardımlar gibi uluslararası güncel konu ve sorunların tartışıldığı bir küresel yönetim mekanizmasına dönüşmüştür.

Küresel yönetişimde gözlemlenen devlet (aklı), sunduğu davranış biçimleri ile kendine bir karakter ve kimlik tanımlaması almaktadır. Bu kimlikler süper güçler, yükselen güçler, orta ölçekli güçler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca materyal unsurlar da gücün tanımlamasını etkilemektedir. G7 olarak tanımladığımız büyük ekonomiler, BRICS olarak bir araya gelen yükselen ekonomiler ve orta ölçekli güçler olarak tanımladığımız MIKTA ülkeleri ile G20 içerisinde bir koalisyona dahil olmayan Avrupa Birliği (AB) ve yine orta ölçekli güç olup MIKTA’da yer almayan ülkeler (Suudi Arabistan ve Arjantin) G20 kompozisyonunda bir arada bulunmaktadır. Dünya politikasından farklı beklentileri olan ve bu politikalara farklı biçimlerde etki edebilen bu gruplar aslında dünyanın genel durumuna baktığımızda ideal bir örneklem oluşturmaktadır. Geniş bir coğrafyayı ve farklı güç tiplerini temsil eden, BM’nin bürokratik yapısına ve kısıtlarına sahip olmayan -nispeten daha özgür bir ortam olan- G20’de fikirleri belirtmek ve fikirlere sahip çıkacak koalisyonlar kurmak daha kolaydır. Bu bağlamda dünya artık daha esnek bir küresel yönetişim çağına girmiştir.

Ziya Öniş’in “kayı çağı” olarak tanımladığı (2017) kriz sonrası dönemde dünyada pek çok değişim ve dönüşüm yaşandığını hatırlamak gerekmektedir. Mülteci krizinin tırandığı, zenofobi ve şövenizmin yükseldiği bir dönemde; küreselleşmenin seyri ve küresel yönetişimin devamlılığı sorgulamaya açık hale gelmiştir. 2016 yılında yaşanan iki önemli gelişme –Brexit ve Trump’ın seçimi- ile liberal demokrasinin geleceği hakkında tartışmalar başlamıştır (Öniş, 2017; 2). Tüm bu gelişmeler ışığında karşımıza “Küresel yönetişim olgusunun hala prestijli ve arzulanabilir olduğu savunulabilir mi?” sorusu çıkmaktadır. Şüphesiz ki geri döndürülemez olan küreselleşmede bir yönetişimin varlığı şarttır. Ancak bu yönetişim liberal kurumsalcılığın araçlarını kullanmasına rağmen demokratik olmayan ülkelere yürütülmeye çalışılabilir. BRICS ülkelerinin karakterlerini resmederken bahsettiğimiz “düzen değiştirme isteği”, Çin ve Rusya’nın uyguladığı stratejik kapitalizmin yayılması ve demokrasinin düşüşe geçmesi (Öniş, 2017; 6) şeklinde tezahür edebilir. Bu senaryonun gerçekleşmemesi için G20 içindeki orta ölçekli güçlere (MIKTA) büyük bir sorumluluk düşmektedir. G20 içerisinde seslerini duyurma fırsatı bulan bölgesel güçler, yeni küreselleşmenin de etkisiyle yükselen milliyetçi güdülerle, G20’nin elimine olmasına neden olabilecektir. G20’nin ortaya çıkardığı esnek yönetişim mekanizması ilerleyen süreçte kendi sonunu da getirebilir.

KAYNAKÇA

- Al, Arzu. “Küresel Ekonomik Yönetişimin Geleceği: Avro Krizi- AB – IMF Etkileşimi”. Emel Parlar Dal, Gonca Oğuz Gök, Tolga Sakman (Ed.), **Küresel Yönetişim, Güvenlik ve Aktörler: 70. Yılında BM** içinde. İstanbul: TASAM Yayınları, 2016, s. 447- 458.
- Arda, Mehmet. “Turkey – the Evolving Interface of international Relations and Domestic Politics”. **South African Journal of International Affairs**. 2015, Vol. 22, No. 2, s. 203-226.
- Bruera, Hernán F. Gómez. “To be or not to be: Has Mexico got what it takes to be an emerging power?”. **South African Journal of International Affairs**. 2015, Vol. 22, No. 2, s.227-248.
- Carin, Barry, vd. “Making the G20 Summit Process Work: Some Proposals for Improving Effectiveness and Legitimacy”. **CIGI**. Waterloo, 2010.
- Chapnick, Adam. “The Middle Power”. **Canadian Foreign Policy Journal**, Vol 7, No.2, 1999, s.73-82.
- Cooper, Andrew. “The G20 as an Improvised Crisis Committee and/or a Contested ‘Steering Committee’ for the World”. **International Affairs**, 86: 3, 2010, s.741-757.
- Cooper, Andrew ve Mo, Jongryn. “Middle Power Leadership and the Evolution of the G20”. **Global Summitry Journal**. May 2013, s. 1-14.
- Cooper, Andrew ve Mo, Jongryn. “Middle Power Leadership and the Evolution of the G20”. **Global Summitry Journal**. May 2013, s. 1-14.
- Cooper, Andrew. “G-20 Middle Powers and Initiatives on Development”. Mo Jogryn (Ed.), **MIKTA, Middle Powers, And New Global Dynamics of Global Governance The G20’s Evolving Agenda** içinde. New York: Palgrave and Macmillan Publishing, 2015, s. 32-46.

- Çelik- Wiltse, Evren. "The G20 and Global Economic Governance during a Protracted Recession". **Perceptions**, Winter 2013, Volume XVIII, Number 4, s.7-28.
- Çolakoğlu, Selçuk. "The Role of MIKTA in Global Governance: Assesments and Shorthcomings". **Korea Observer**. Vol 47, No:2 (Summer 2016), s.267-290.
- Dinler, Zeynel. **İktisada Giriş**. 16. Basım. Bursa: Ekin Yayın Dağıtım, 2011.
- Duggan, Nial. "BRICS and the Evolution of a New Agenda Within Global Governance". Mare Rewizorski (Ed.), **The European Union and The BRICS Complex Relations in the Era of the Global Governance** içinde. Springer Publishing, 2015, s. 11-25.
- Engin, Belma ve Baba, Gürol. "MIKTA: A Functioning Product of "New" Middle Power-ism?". **Uluslararası Hukuk ve Politika**, Cilt: 11, Sayı: 42, 2015, s. 1- 41.
- G20 Information Centre. **The Group of Twenty: A History**. Western Cape, 18 Kasım 2007.
- Goldman Sachs. **Beyond the BRICS: A Look at the N-11**. Nisan 2007.
https://www.imf.org/external/np/sec/pr/2009/pdf/g20_040209.pdf (04.12.2017).
- IMF, G20 London Summit, Leaders' Statement. 2 April 2009.
- Kılıç, Büşra. "G-20 Orta Ölçekli Güçte Ülkeler (MIKTA) ile Türkiye'nin Kalkınma Bağlamında Karşılaştırmalı Analizi", **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- Kirchner, Stephen. "The G20 and Global Governance". **Cato Journal**. Vol. 36, No. 3 (Fall 2016).
- Larionova, Marina. "Assessing G8 and G20 effectiveness in Global Governance So Far". CIGI. Waterloo, 2012.
- Lipton, Merle. "Are the BRICS reformers, revolutionaries, or counter-revolutionaries?". **South African Journal of International Affairs**, 24:1, s. 41-59.
- Manicom, James ve Reeves, Jeffrey. "Locating Middle Powers in International Relations Theory and Power Transitions". Bruce Gilley ve Andrew O'Neil (Ed.). **Middle Powers and the Rise of China** içinde. Georgetown: Georgetown University Press, 2014, s. 23-44.
- Mehmetçik, Hakan. "Küresel Ekonomik Krizler ve Türkiye'nin G-20 Algısının Dönüşümü". Arzu Al (Ed.). **Uluslararası Politik Ekonomi Ekonomik Krizler ve Türkiye** içinde. İstanbul: Babıalı Kültür Yayıncılık, 2016,s. 37-58.
- OECD. Çeyrek Dönemlik Ulusal Hesapları. G20- Çeyrek Dönemlik GSYH Büyüme *Oranları* <http://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=33940#> - .(04.12.2017).
- Öniş, Ziya. "The Age of Anxiety: The Crisis of Libeal Democracy in a Post- Hegemonic Global Order". **Italian Journal of International Affairs**,2017,s.1-17.
- Rodrik, Dani. "Küresel Yönetişim Mümkün Müdür? Gerekli Midir?", Yusuf Uslu (çev.), **21. Yüzyılda Sosyal Bilimler**, Sayı 1, (Eylül-Ekim-Kasım 2012), ss. 21-40.
- Rosenau, James N. "Governance in the Twenty- first Century". **Global Governance**. Vol. 1, No.1 (Winter 1995), s. 13-43.
- Tok, Evren. "Küresel Yönetişim ve G-20'nin Siyasal Ekonomisi". **Ülke Deneyimleri Işığında Küresel Kriz ve Yeni Ekonomik Düzen**. Fikret Şenses, Ziya Öniş ve Caner Bakır (drl.). İstanbul: İletişim Yayınları, s.17-40.
- Turuç, Sencer. "G20 Gündeminde Yer Alan Kalkınma Konuları". **Maliye Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı Bilgi Notu**. Ankara, 2015.

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası. **G20 Platformu ve 2015 Türkiye Dönem Başkanlığı Kitapçığı**. Ankara, 2015.

Ünay, Sadık ve Kayıkcı, Fazıl. “Çok Kutuplu Küresel Ekonomik Düzen ve BRICS: Kriz Sonrası Sistemik Dönüşüm”. **Ülke Deneyimleri Işığında Küresel Kriz ve Yeni Ekonomik Düzen**. Fikret Şenses, Ziya Öniş ve Caner Bakır (drl.). İstanbul: İletişim Yayınları, s.259-283.

Ünay, Sadık. “Transformation Trajectory of the G20 and Turkey's Presidency: Middle Powers in Global Governance”. **Perceptions**. Winter 2014, Volume XIX, Number 4, s.137-167.

World Development Indicators. <http://data.worldbank.org/> (04.12.2017).